

ICKE-MEDICINSKT MOTIVERAD OMSKÄRELSE AV POJKAR

VAD FRÅGAN GÄLLER

Det har den senaste tiden stått klart att många läkare i Sverige saknar motiv till omskärelse av pojkar på icke-medicinska grunder. Svenska Läkaresällskapets delegation för medicinsk etik har därför på eget initiativ granskat frågan ur ett etiskt och juridiskt perspektiv. Syftet med detta uttalande är att ge läkare etisk vägledning i de fall frågan aktualiseras i den medicinska verksamheten.

BAKRUND

Delegationen konstaterar att omskärelse av pojkar är tillåten i Sverige och att formerna för omskärelse finns reglerad i omskärelselagen (2001:499). Lagen ska tillämpas på omskärelse av pojkar upp till artons års ålder och anger att information skall ges till pojken om han har uppnått den ålder och mognad som krävs för att förstå informationen. Ett ingrepp får inte göras mot en pojkes vilja. Lagen reglerar också vem som får göra ingreppet (legitimerade läkare och - under de två första månaderna - särskilt utbildade omskärare) och att det sker på ett betryggande sätt. Liksom alla kirurgiska ingrepp är omskärelse förenat med en viss risk för komplikationer i form av exempelvis blödningar och infektioner. Även dödsfall har förekommit.

Centralt i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) är respekt för patientens integritet och rätt att vara med att bestämma om handlingar och beslut som berör honom eller henne. Detta innebär bl. a. att personen som berörs ska lämna sitt informerade samtycke till ingrepp och behandlingar. Den beslutskapabla patienten har rätt att tacka nej till erbjuden utredning och behandling. Om patienten inte är myndig har vårdnadshavarna att fatta beslut och det förutsätts då att vårdnadshavaren handlar i enlighet med barnets bästa.

Ingrepp som inte görs av medicinska skäl ingår inte i landstingens obligatoriska åtagande. FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) fastslår i Artikel 14 att konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Artikel 19 fastslår att konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård. Artikel 24 fastslår att konventionsstaterna ska vidta alla effektiva åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa.

I 3§ religionsfrihetslagen (2003:453) föreskrivs att var och en har rätt att besluta om sin religiösa ställning genom att inträda i ett sådant religionssamfund som antar honom eller henne som medlem eller genom att utträda ur det. Ett barns vårdnadshavare beslutar gemensamt om barnets religiösa ställning. Barnombudsmannen har uttalat att en reglering av området är ett första steg för att på sikt utmönstra omskärelse av pojkar och att omskärelse som traditionell sedvänja på sikt bör förbjudas.

Svensk Barnkirurgisk förening har genom en medlemsenkät konstaterat att det inte finns någon gemensam hållning om omskärelse av pojkar på icke medicinsk grund ska vara tillåten i Sverige varför föreningen inte har underlag för att ta ställning i den frågan. Styrelsens uppfattning är att operationer på växande barn ska göras enbart på medicinsk indikation efter noggrann prövning av såväl indikationen som risken för komplikationer. En majoritet av Sveriges barnkirurger anser att omskärelse på icke medicinska grunder inte ska utföras i offentlig vård. Alla, som besvarat enkäten, har sett barn med komplikationer efter ingreppet.

Sveriges läkarförbund har uttalat att det vid alla former av fysiska ingrepp på en patient naturligtvis är positivt om patienten själv kan ta ställning till ingreppet och om detta ska utföras. Ett litet barn saknar möjlighet att själv göra en sådan bedömning. I dessa fall är det ur etisk synpunkt extra viktigt att det grundläggande kravet på att ingreppet sker under medicinskt säkra former tillgodoses. Vidare är det positivt om icke medicinskt motiverad omskärelse av pojkar genom information kan förmås att minska eller upphöra.

BEDÖMNING

Omskärelse är ett oåterkalleligt ingrepp som kan vara förenat med smärta, visst obehag och andra risker. Det är därför angeläget att ingreppet alltid genomförs i lokalbedövning eller i full anestesi och under noggranna hygieniska förhållanden.

Ingreppet bör endast utföras om den som berörs kan ge sitt samtycke till åtgärden. Eftersom det oftast rör sig om barn, så kan man inte förvänta sig att barnet kan ta till sig och förstå den givna informationen om ingreppet förrän i senare delen av tonåren.

Det är därför etiskt tvivelaktigt att på icke medicinska grunder utföra omskärelse på ett barn som inte själv har haft möjlighet att delta i beslutet.

UTTALANDE

Delegationen för medicinsk etik anser att beslut om icke-medicinskt motiverad omskärelse av pojkar är svärförenligt med respekt för barnets rätt till integritet och självbestämmande samt med hänsyn till barnets bästa enligt FN:s konvention om barnets rättigheter. Det finns därför skäl att avvakta med ett sådant ingrepp till dess att barnet självt kan samtycka till åtgärden.